

Högskolan på Gotland

Kort om högskolan

Högskolan på Gotland grundades som självständig högskola 1998. Högskolan finns inom Campus Almedalen i Visby, men har också en betydande del av sin verksamhet som nätburen utbildning.

Antalet registrerade studenter är drygt 4 000, och minskade med 16 procent 2006 jämfört med 2005. En klar majoritet (65 procent) av helårstudenterna är över 25 år.

Högskolan inledde läsåret 2003/04 ett omfattande kvalitets- och utvecklingsarbete som bland annat resulterat i ett visionsdokument och förändringar i grundutbildningen. I utvecklingsarbetet betonas bland annat högskolans åtagande att underlätta studenternas övergång till arbetslivet.

Högskolan på Gotland är mycket involverad i regional samverkan av olika slag – med företag, organisationer, föreningar, kommunen med flera – både i arbetet med att vitalisera och utveckla utbildningarna och för att rekrytera studenter. Ända sedan starten har nätverkssamarbete varit viktigt för Högskolan på Gotland. Ett av de senaste initiativen är en dialog som påbörjats med lärosätena inom Akademi Sydost.

Andel med högutbildade föräldrar, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Högskolan på Gotland	29	26	31	30	24
Jämförelsetal *	1,76	1,61	1,64	1,54	1,20

*Ett jämförelsetal över 1 innebär en *högre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Andel med arbetarbakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Högskolan på Gotland	27	27	24	23	27
Jämförelsetal *	0,72	0,70	0,73	0,70	0,80

*Ett jämförelsetal under 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Andel med utländsk bakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Högskolan på Gotland	6	9	9	12	11
Jämförelsetal *	0,61	0,87	0,70	0,89	0,76

*Ett jämförelsetal under 1 innebär en lägre andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Källa: Registerdata SCB/Högskoleverket

Den första av ovanstående tabeller visar att andelen studenter med högutbildade föräldrar har sjunkit påtagligt under 00-talet, men den är fortfarande högre än andelen i det huvudsakliga rekryteringsområdet. Andelen nybörjare från icke-akademiska hem respektive med arbetarbakgrund är hur som helst något högre än genomsnittet för riket även om den inte speglar rekryteringsområdets sammansättning.

Kvarvaro efter två års studier*, registrerat nybörjarläsår 2003/04, procent

Föräldrars utbildningsnivå	Kvar	Annat lärosäte	Ej kvar	
Högst gymnasial (=låg)	57	15	28	100
Eftergymnasial (=hög)	62	16	22	100
Alla	60	15	25	100

*Registrering 2005/06, gäller programstudenter som börjat på minst treåriga program 2003/04

Källa: SCB, bearbetning Högskoleverket

Bland dem som läsåret 2003/04 började på ett utbildningsprogram vid Högskolan på Gotland finns en skillnad i kvarvaron två år senare i en jämförelse efter föräldrarnas utbildningsnivå, i riktning mot att studenter med lågutbildade föräldrar har lämnat sina studier i något högre grad. I andelen studenter som byter till ett annat lärosäte märks ingen skillnad efter föräldrarnas utbildningsnivå.

Utbildningsutbud

Drygt hälften av högskolans utbildningar återfinns inom humaniora, samhällsvetenskap och juridik, och ungefär en tredjedel inom teknikområdet. Gränsöverskridande utbildningar lyfts fram som en möjlig framtida profil, i första hand utbildningar som kombinerar teknik med humaniora och samhällsvetenskap. Arkeologiprogrammet och programmet design och konstruktion är exempel på utbildningsprogram med högt söktryck.

Högskolan på Gotland har ambitionen att presentera ett utbildningsutbud som är adekvat för arbetsmarknadens behov och med ett innehåll och en form som tilltalar de sökande. Detta menar man är den viktigaste åtgär-

den för att stimulera personer att välja högre utbildning. Följdriktigt finns en övervägande andel yrkesinriktade utbildningar i utbudet.

Av det totala antalet helårsstudenter återfinns 42 procent på program och 58 procent på fristående kurser. En allt mindre del av studenterna (18 procent under 2005) läser fristående kurser på campus.

Högskolan på Gotland har gjort stora satsningar på nätbaserad distansutbildning. Under 2005 gav högskolan 157 kurser som IT-baserad distansutbildning, däribland kurser på engelska inom olika ämnesområden och ett helt program, programvaruteknik. År 2006 hade antalet kurser ökat till 171.

Förändringar under perioden

Den nya strategi som arbetats fram för utbildningsutbudet identifierar behovet av profilering dels mot de målgrupper av studenter som väljer utbildningsprogram på campus, dels mot dem som väljer nätbaserade kurser.

Högskolan har ett utvecklingsprogram för den nätbaserade utbildningen, vilket bland annat ska implementera en ny, gemensam portal, och utveckla en gemensam värdegrund för pedagogik och metodik.

En annan utvecklingslinje, som ska genomföras 2007, är högskolegemensamma kurser vilka är tänkta att ge studenterna arbetssätt som har relevans i arbetslivet och som för samman studenter och lärare med olika ämnesinriktningar och kunskapsyn. Kurserna ska ges under en bestämd period på läsåret och fogas in i alla utbildningsprogram.

Studentrekrytering

Rekryteringsförutsättningar

En påtaglig social snedrekrytering till högre studier rådde tidigare bland befolkningen på Gotland, med en hög andel studenter som kom från tjänstemannahem. Detta var en av orsakerna till att Högskolan på Gotland bildades, på samma sätt som andra regionala högskolor har etablerats med ett syfte att öka tillgängligheten och därmed underlätta för högre studier och livslångt lärande.

Närområdet för Högskolan på Gotland är relativt litet med ungefär 60 000 invånare i länet. I slutet av 1990-talet kom cirka 40 procent av studenterna från Gotland och en stor del av de övriga kom från Stockholmsområdet, medan resterande del utgjordes av några procent från vart och ett av övriga län. Högskolans satsning på nätbaserad distansutbildning ökade andelen studenter som rekryterats från andra län än Gotland. Högskolans karläggning av distansutbildningen visar att en fjärdedel av distansstudenterna rekryteras från storstockholmområdet och övriga är spridda över landet, med viss övervikt för Gotland. Den aktuella bilden ser därför något annorlunda ut. Merparten av dagens studenter kommer från södra och mel-

lersta Sverige och Stockholmsområdet är inte längre högskolans huvudsakliga rekryteringsbas, även om det fortfarande är det största rekryteringslänet. År 2006 var första gången som andelen män i Gotlands län som gick vidare till högre utbildning var något högre än riksgenomsnittet (41 procent jämfört med 40 procent).

Allmänna åtgärder för rekrytering

Arbetet med studentrekrytering var från lärosätets start inriktat på att öka andelen personer från Gotland som direkt går över från gymnasieskola till högskola. Den andelen var då mycket lägre än i riket som helhet. Högskolans studievägledare, lärare och studenter var involverade i arbetet med att nå ut med information till elever på högstadiet och gymnasieskolan. Rekryteringsarbetet vidgades senare till att omfatta alla grupper, varför också studenter på folkhögskolor och komvux, samt även värnpliktiga, inkluderades i insatserna.

Till det reguljära rekryteringsarbetet kan räknas de marknadsföringsinsatser som genomförs av högskolans informationsavdelning. Annonsering görs i dagspress, i fackpress och på webben. Stort arbete läggs ner på högskolans utbildningskatalog och andra trycksaker. Lärosätet lyfter även fram betydelsen av den boendegaranti som finns för studenter sedan 2003.

Studievägledaren tar med hjälp av lärare och studenter emot studiebesök både från gymnasieskolor och från organisationer och företag i regionen. Rektorerna vid alla gymnasieskolor på Gotland har regelbundna träffar med högskolans ledning. Dessutom arrangeras ämnesvisa träffar mellan lärare på gymnasieskolorna och vid högskolan. Högskolan besöker även mässor och utbildningsdagar på Gotland och på fastlandet. Under sommaren har högskolan varje vecka en visning för allmänheten där de olika utbildningarna presenteras – 2006 i samband med Almedalsveckan – som högskolan ser som en möjlighet att visa upp sig.

Åtgärder för breddad rekrytering 2003–2005

Arbetet för breddad rekrytering har sin upprinnelse i att högskolans jämställdhetskommitté fick i uppdrag att driva frågor som rörde social och etnisk mångfald. En plan för aktivt främjande av dessa frågor antogs av högskolans styrelse år 2000.

Två år senare fastställde styrelsen en ny handlingsplan för breddad rekrytering för 2003–2005. Planen betonade vikten av att en analys av målgrupper, studieinformation och rekryteringsinsatser, utformning av behörighetskrav med mera görs samlat. Nedan följer några exempel på åtgärder som fanns med i handlingsplanen.

I samarbete med arbetsförmedlingen gavs en *introduktionskurs*, som riktade sig till personer som hade grundläggande behörighet men inte bestämt sig för att söka till högskolan. Målet var att minst 50 procent av kursdelta-

garna inom två år skulle söka någon högskoleutbildning, vilket uppnåddes med god marginal.

Den *nätbaserade distansutbildningen* utvecklades och förbättrades. Utvecklingsmålet har vida överskridits enligt högskolans redovisning.

En *studieverkstad* inrättades där studenter kan få handledning och hjälp i vetenskapligt skrivande.

Med viss försening genomfördes *pedagogisk utbildning* för högskolans lärare.

Studentambassadörer utbildades och *skolbesöken* koncentrerades till skolor i områden med svag akademisk tradition.

Sedan 2004 pågår särskilda rekryteringsaktiviteter inom *Sturek-projektet* för att locka ungdomar och vuxna till högre studier. För ungdomar genomförs insatser som är riktade till elever på högstadiet och gymnasiet, men även till deras föräldrar och lärare. Syftet är att väcka intresse för och skapa positiva attityder till högre studier. Insatserna är av två slag, dels inspiration genom det personliga mötet, dels olika typer av samarbeten mellan utbildningsanordnare. Projektet har gått ut på samarbete, dialog, delaktighet och långsiktighet mellan olika aktörer.

Ett *mentorsprogram* mellan gymnasieelever och mentorer från näringslivet respektive högskolan genomfördes 2006.

Högskolan på Gotland har inte genomfört något projekt med finansiering från Rekryteringsdelegationen.

Reell kompetens och alternativt urval

Högskolan på Gotland har mycket sällan sökande som åberopar reell kompetens, endast två personer gjorde detta 2006. Högskolan tillämpade inte några lokalt fastställda urvalsgrunder.

En av åtgärderna i handlingsplanen för breddad rekrytering 2006–2008 är att noggrant pröva behörighetskraven, för att undvika att sätta upp onödiga hinder, utan istället nå en så bred studentgrupp som möjligt utan att äventyra utbildningens kvalitet.

Uppföljning och utvärdering

Högskolan på Gotland genomförde 2005 en studentbarometer för att ta reda på vad studenterna ansåg om lärosätet och om Gotland som studieort. Svaren har påverkat inriktningen i ett stort utvecklingsarbete som pågår där mottot är "Hela studenten, hela vägen".

Högskolan har även gjort en enkät- och intervjuundersökning (2006) för att ta reda på om och inom vilka områden studenterna arbetar efter avslutade studier. Undersökningen omfattade samtliga studenter som tagit ut examen 2001–2005. Resultatet används i utvecklingsarbetet av relationen utbildning–arbetsmarknad, bland annat kommer ett generellt alumninätverk att byggas upp.

Samma år genomfördes även en enkätundersökning om studenternas bodesituation. Resultatet har analyserats av högskolan, uthyrare av studentbostäder, politiker och studentkåren och ska användas för framtida arbete.

Högskolan har även gjort en uppföljning av distansstudenternas låga prestationsgrad, 47 procent, att jämföra med campusutbildningens 81 procent. Nya registerrutiner, som innebär ökad kontroll av att de registrerade studenterna faktiskt är aktiva har utformats utifrån resultaten.

Högskoleverkets bedömning

Utfall i förhållande till förutsättningar

Högskolan på Gotland är en av Sveriges minsta och yngsta högskolor. Rekryteringen påverkas därmed högst påtagligt av ekonomiska realiteter. Dessutom är den geografiska avgränsningen av närområdet – en ö i Östersjön – en mycket speciell förutsättning. Likväl har Högskolan på Gotland mer än fördubblat sitt studentantal sedan början av 2000-talet.

Hur man arbetat med breddad rekrytering

Handlingsplanens betoning på att analysen av målgrupp, studieinformation och rekryteringsinsatser, utformning av behörighetskrav med mera ska göras samlat visar en insikt i områdets komplexitet och är en mycket god utgångspunkt för det breddade rekryteringsarbetet.

Insatserna för rekrytering och breddad rekrytering verkar gå hand i hand vid Högskolan på Gotland, med fokus på att högskolan ska få fler studenter. Det är en blandad samling åtgärder som genomförs för att rekrytera studenter.

Satsningar på att öka rekryteringen över huvudtaget, i synnerhet direktövergången från gymnasiet, har fullt förstäligt varit prioriterade under åtminstone första hälften av lärosätets åttaåriga historia. Likaså satsningarna på att öka och bredda rekryteringen genom att bygga ut distansutbildningen. Genom denna utbyggnad har Högskolan på Gotland med stor säkerhet rekryterat andra personer än dem som skulle ha sökt sig till traditionell campusutbildning.

Något som möjligen behöver utvecklas är organisationen för att öka den interna medvetenheten om betydelsen av att rekrytera en heterogen studentpopulation, och att detta även kan tillföra utbildningen en kvalitetsdimension, samt den långsiktiga tanken att utbilda för en mångfacetterad arbetsmarknad. Det kommer möjligen i skymundan bakom ambitionen att i första hand rekrytera och marknadsföra med kvantitativa mål.

Det fortsatta arbetet

Högskolan, med sin litenhet – vilken ger goda förutsättningar för personliga möten mellan studenter, och studenter och lärare – och sin betoning av utbildningens arbetsmarknadsanknytning har ett koncept som borde attrahera breda grupper studenter, alldeles särskilt de som vill öka sina chanser på arbetsmarknaden. Här vill Högscoleverket uppmana högskolan att beakta hur reell kompetens och alternativt urval kan användas på ett bra sätt. Vårt intryck är att dessa två områden är tämligen utvecklade på högskolan på Gotland. Detsamma gäller möjligheten för potentiella studenter att gå högskoleföreberedande utbildningar som basår och collegeutbildning. I högskolans handlingsplan för breddad rekrytering 2006–2008 finns två övergripande mål som visar på en mer holistisk syn på breddad rekrytering än tidigare, och som enligt Högscoleverket delvis inrymmer ovan nämnda utvecklingsområden:

- Förbättra mottagandet, för att underlätta studiestarten för nya studenter från icke-akademiska miljöer.
- Stödåtgärder under utbildningen för att ge studenterna bättre förutsättningar att fullfölja sin utbildning.

Med tanke på att Högskolan på Gotland är den högskola med störst andel distansutbildning är Högscoleverkets förhoppning att dessa två övergripande mål även omfattar distansstudenterna. På det området finns mycket att göra vid landets högskolor generellt med tanke på den allmänt låga prestationsgraden i distansstudier och att högskolornas stöd till distansstudenter oftast har betydligt mindre omfattning än för campusstudenterna¹. De erfarenheter som Högskolan på Gotland gör på området skulle med fördel kunna spridas till andra högskolor och universitet – och givetvis skulle utvecklingsarbetet kunna genomföras inom samarbetet med andra lärosäten.

Även uppföljningen av studenternas studieupplevelse och etablering på arbetsmarknaden är enligt Högscoleverkets bedömning välriktad verksamhet vars resultat tycks tas väl om hand i organisationen.

Fortsättningen på det arbete som har bedrivits i synnerhet inom Sturekprojektet Go 07 är inte formulerad. Naturligtvis påverkar ekonomiska överväganden, men Högskolan på Gotland kan med fördel fortsätta på den inslagna vägen som omfattar samarbete med olika aktörer, information, inspiration och mottagande och arbetslivsrelevans i utbildningarna. Allt under devisen ”hela studenten, hela vägen”. Ett sådant arbete, i kombination med det faktum att Högskolan på Gotland är liten, öppen och tydlig och har utrymme för nya grupper och deras idéer, kan leda till växande framgångar för högskolans rekrytering och studenternas utbildningstid på högskolan.

¹ NSHU, *Stödfunktioner för distansstudenter*